

Monopol uvnitř originálu

Nápad a talent jej ztvárnit, to je to, co dělá tvorbu odlišnou a jedinečnou.

Přijde mi, že se slovo monopol ve spojení s OSA omílá až příliš stereotypně. Co to vlastně ten monopol je? Pokusil jsem se na monopol podívat optikou povahy tvorby.

Autorský zákon, zjednodušeně, definuje dílo jako jedinečný výsledek tvůrčí činnosti autora. Dílo může být literární či jiné umělecké nebo vědecké. Dílo musí být současně vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Autorský zákon chrání dílo v podobě textové, obrazové nebo jako nahrávku.

Autorské dílo nelze jednoduše nahradit jiným autorským dílem. A to právě díky jejich vzájemné odlišnosti a jedinečnosti. Naproti tomu hmotný produkt, jakým je například mléko, se zpravidla pohybuje na trhu s velkou mírou nahraditelnosti konkurenčním produktem. Obvykle je člověku jedno, zda si koupí mléko od jednoho, nebo druhého výrobce. Přesto najdeme mnoho oborů, u kterých lze najít určitou podobnost s autorskými právy. Jsou jimi například oděvní nebo automobilový průmysl. Mám na mysli především produkty prodávané prostřednictvím autorizovaných distributorů. V závislosti na značce se odvíjí i cena pro zákazníka. Teritoriálně se může lišit, ale často bývá cena pro příslušnou komoditu od téže značky stano-

vena jednotně bez ohledu na to, v jakém regionu se prodává.

Vraťme se však k tvorbě. Z právní definice uvedené výše lze dovodit, že ona tvorba je vlastně monopolem sama o sobě. Někdy lidé říkají: „Je to tak prosté, vždyť jde o pouhý text nebo obrázek, tak proč bych za to měl platit?“ Jenže proč si současně nepoložit otázku: „Proč jsem na to nepřišel zrovna já?“ Nápad a talent jej ztvárnit, to je to, co dělá tvorbu odlišnou a jedinečnou.

Snad každý z nás v rámci výtvarné výchovy ve škole kreslil kočku nebo myš. Řeklo by se, že na tom přece nic není! Jenže když dva dělají totéž, není to totéž. Když kočku a myš nakreslili William Hanna a Joseph Barbera a dali jim jméno Tom a Jerry, stal se z těchto postavíček neuvěřitelný trhák. Animovaný seriál slavil takový úspěch, že se ještě dnes postavičky prodávají jako hračky nebo se objevují na povlečení, potravinách apod., plagiáty nevyjímaje.

Dnes můžete nakreslit koček a myši, kolik chcete, ale Tom a Jerry jsou zkrátka jedni. A jsou monopolem, který dnes patří Warner Bros. Každý měl příležitost si tento monopol vytvořit. Přestože každý má právo usilovat o to, aby se stal umělcem, ne každý se jím stane.

// Přestože každý má právo usilovat o to, aby se stal umělcem, ne každý se jím stane.

Kdyby Warner Bros., vlastníci práva k postavičkám Toma a Jerryho, uzavřeli smlouvu o zastupování s OSA pro území České republiky, nikdo by si nemohl koupit práva u nikoho jiného než u OSA, resp. u Warner Bros. Pokud by zájemce o používání postaviček Toma a Jerryho uzavřel licenční smlouvu s OSA, jako by ji uzavřel přímo s Warner Bros. A byla by to společnost Warner Bros., kdo by určoval cenu a obchodní podmínky.

Analogicky to funguje v oblasti hudební tvorby. Uzavřením jedné licenční smlouvy s OSA získá například organizátor hudební produkce práva k užití hudby více než jednoho milionu autorů z celého světa, se kterými má OSA uzavřenou smlouvu o zastupování přímo nebo prostřednictvím smluv se zahraničními partnery. OSA tak významně šetří uživatelům hudby administrativní náklady. Tato práva pro území České republiky nelze pořídit od nikoho jiného. Ve své podstatě se dá říci, že organizátor hudební produkce smlouvou s OSA uzavírá smlouvu s konkrétními autory. Při takovém objemu zastupovaných nositelů práv jsou cena a obchodní podmínky stanoveny většinovým způsobem, vycházejíce z obchodních modelů aplikovaných v zahraničí.

Trnem v oku veřejnosti je občas tzv. zákonný monopol ukotvený v autorském zákoně. Jenže ten má OSA pouze pro určitý okruh činností, mezi které nepatří například licencování koncertů nebo internetu. Bavíme se například o oblasti vysílání. Ale nejedná se o úspěšnou lobby OSA za zastupování autorů proti jejich vůli, jak někteří zlí jazykové tvrdí. Naopak, zákonodárce tímto opatřením chrání uživatele, kteří užívají velké množství hudebních děl, a dává jim právní jis-

totu. Typickým případem jsou rozhlasoví vysílatelé, kteří denně hrají desítky písniček. V opačném případě by každý vysílatel musel předem zjišťovat, zda je autor zastupován OSA, či nikoliv. Takto zákonodárce uvalil na bedra OSA, aby udělil licenci i za autory nezastupované a následně jim vyplatil autorskou odměnu. Nicméně je potřeba, aby se takový autor alespoň přihlásil do evidence, abychom znali jeho totožnost a měli komu vyplatit autorské odměny.

Paradoxem je, že někteří uživatelé volají po tom, aby měli možnost koupit si práva například v zahraničí od jiného kolektivního správce. Současně ti samí uživatelé jedním dechem dodávají, že jim vadí větší počet kolektivních správců a že preferují jednání pouze s jedním partnerem.

Přeji vám šťastný a zdravý rok 2015 a hodně tvůrčí energie

Roman Strejček
předseda představenstva OSA

// Uzavřením jedné licenční smlouvy s OSA získá například organizátor hudební produkce práva k užití hudby více než jednoho milionu autorů z celého světa, se kterými má OSA uzavřenou smlouvu o zastupování přímo nebo prostřednictvím smluv se zahraničními partnery.